

Karjalaisen Riigo-papin muisto

Riigo-papin kuolemasta 90 v ja Matteuksen evankeliumin kääntämisestä tverin-karjalankielelle 135 vuotta

Vuonna 1820 kaukana Tverin-Karjalassa ortodoksinen karjalainen pappi saattoi päätökseen Matteuksen evankeliumin kääntämisen tverin-karjalan murteelle. Kansallis-suomalaiselta kannalta katsottuna käännös on niin hyvä, että se on parempi kuin vastaava käännös Suomessa vuodelta 1819. K. A. Gottlund, kuulu kirjailijamme ja suuri suomalaisuuden tienraivaaja, pitääkin Riigo-pappia sen ajan suomenkielen käyttäjistä parhaimpana. Hän lausuu: »Se tulo on luettava meille häpiäksi, että tämä Karjalainen, synkästä Venäjästä, on näissä asioissa osoittanut parempaa tointa kuin myö »Suomen miehet». Maisteri Eino Leskinen pitää Riigo Jefimanpojan työtä todellisena suurtyönä ja sen suorittajaa kaikkien aikojen suurimpana karjalaisuuden merkkimiehenä. Eikä suotta.

Kuka on tämä Riigo-pappi? Hänestä ovat vähäisiä tietoja antaneet T. Schwindt (v. 1882) ja A. Alava. Näiden ja eräiden muiden tietojen yhdistelyn suoritti Eino Leskinen Karjalan Sivistysseuran äänenkannattajassa, Viena-Aunus lehdessä 1940/6.

Gregorij Jefimof V e d e n s k i j oli syntynyt 20 p:nä syyskuuta 1782 ja kuollut 23 p:nä joulukuuta 1865. Suku oli karjalaista tai ainakin siinä viljeltiin karjalankieltä. Hänen esi-isänsäkin olivat karjalaisen Kozlovan pappeja. Täällä muisteltiin, että karjalaiset tulivat tänne silloin, kun näillä mailla liikkui musta surma, kaikki kuoli ja kirkko oli tyhjänä.

Grigorij Vedenskij pääsi Tverin seminaarista ensimmäisenä »atestaatin kera». Vuonna 1813 hän tuli papiksi Kozlovaan. Vuonna 1819 sai 200 ruplaa synodilta Matteuksen evankeliumin kääntämiseksi. Kun käännös oli v. 1820 valmis, niin synodi antoi hänelle tunnustukseksi »skufjan». Hänellä oli 4 poikaa (kaikki pappeja) ja 7 tyttärtä. V. 1852 hän Volotskoin linnassa ja kotona usein luki talonpojille. Hän oli hyvä pappi ja deputaatti. Siksi synodi antoi hänelle vielä samettisen »kamilafkan». Riigo-pappi puhui hyvin karjalaa. Tätä kieltä hän puhui myös isänsä ja äitinsä kanssa. Hänen lapsensakin puhuivat kaikki karjalaa. Surkuttelivat sitä, että karjalan kieli tahtoo hävitä jo muutamissa paikoissa. Sanotaan, että Riigo-pappi teki työtä 3 vuotta käännöksen hyväksi. Häntä avustivat lisäksi sikäläiset karjalaiset pappismiehet Trofim Samoiloff ja Ivan Venedikoff.

Suomen Kirjallisuuden Seuran kirjastossa on 3 kappaletta Riigo-papin Matteuksen evankeliumia, jotka on kirjoitettu hyvällä karjalan kielellä, painettu venäläisin aakkosin. Saman käännöksen on professori Ahlqvist julkaissut meidän kirjaimillamme painettuna Suomi-kirjan toisen jakson neljännessä osassa.

Tämä suuri karjalainen auttoi heimoansa säilyttämään kieltänsä ja kansallisuutensa keskellä slaavilaista merta. Jatkosodan aikana yksikköömme saatiin tverin-karjalainen sotavanki, jonka puhuma kieli oli hyvin puhdasta karjalaa. Eräästä sodanjälkeisestä neuvosto-

A. R. Sallinen:

Trophin-livana rajakarjalainen kertoja

Vähäpätöinen salon eläjä, Trophin-Iivana alias Iivana Myllyselkä, asui pienessä töllissään Käsänslän kylän liepeillä, Salmin—Suistamon rajamailla. Hän viljeli pientä maatilkkuaan, kalasteli kesäisin ja syksyisin savottatöiden alettua oli savottakämppien varsinainen asukas omasi perusteellisen luonnontuntemuksensa lisäksi varsin runsaat hengenlahjat; hän oli noiden runomaiden tunnetuin satujen ja tarinoiden kertoja.

Trophin-Iivana, jos kukaan on maininnan ansainnut, ja vielä pätevämmän ja täydellisemmän kuin mitä tämän kirjoituksen puitteissa on mahdollista. Hän on ollut niitä hiljaisia erämaan asukkeja, jotka eivät kernaasti lähteneet mainostusmielessä suuren maailman turuille, vaan tyytyivät suhteellisen suppeaan elinympäristöön. Vain kerran hän oli pistäytynyt lähi-kaupungissa Sortavalassa, jonne kertyi matkaa yli puolitoistakymmentä peninkulmaa. Iivana ei ollut runokuntataija tai -laulaja, enkä lähemmin tunne hänen sukupuutaan josko siihen varhaisempina aikoina olisi kuulunut runoniekkojakin, mutta kertojana hän oli vertaansa vailla.

Saapuessani kerran, jo useita vuosia ennen talvisotaa eräänä keskitalven myöhäisenä ehtona runsaasti parin peninkulman päähän Loimolasta kaakkoon sijaitsevan savottatyömaan kämpälle ja tultuani sisälle esikuntakämpän puolelle, ihmetytti minua hiukan kun miehistökämpässä, jonka ainoastaan ohut seinä erotti ns. terävästä ja josta yleensä kuului vilkasta puheensoinaa, oli nyt aivan hiljaista.

— Trophin-Iivana sanoo suakkunaa da muut kuundeloo, ilmoitti minulle työmaan kirjuri, joka pöydän ääressä selvitteli palkklistojaan.

Hämymässä, himmeän öljylampun vauvasti valaistuksessa avarassa pirtissä istuivat miehet, useita kymmeniä, makuulavitsojen laidoilla ja jakkarilla toisten loikoillessa lavitsoilla ja tarkkaavaisina kuuntelivat yhtämittaista kerrontaa, jota esitti kämppöpöydän ääressä istuva, jo keski-ian ohittanut mies, Trophin-Iivana. Pehmeällä Raja-Karjalan murteella hän esitti satua, jossa esiintyivät paitsi metsäväkeä, hyvät haltijat, peikot, prinsit ja prinsessat, taustana suuret salot ja metsät. Kuinka kauan oli kerrontaa kestänyt, ei ollut tiedossani, mutta kaikki nyt ovat hiljaa ja kuuntelevat. Vain joku lukuisasta miesjoukosta silloin tällöin pistäytyy ulos illastamaan hevostaan ja oven avautuessa yksinomaan saranoiden kitinä rikkoo hiljaisuuden samalla kun oviaukon täydeltä harmaata

venäläisestä kirjasta, joka käsitteli Tverin-Karjalan ornamentteja, huomasi, että siellä asuu edelleenkin 140000 karjalaa puhuvaa heimolaista.

Riigo-papin muiston ja merkityksen tulee elää karjalaisen keskuudessa.

(B. Karppela)